

ע"פ 1233/20 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 1233/20

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

כבוד השופט מ' מזוז

כבוד השופט ג' קרא

המערער: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי לנוער בחיפה בת"פ 17327-06-18 שניתנה ביום 2.1.2020 על ידי כבוד השופט ע' קוטון

תאריך הישיבה: י"ט באב התש"פ (9.8.2020)

בשם המערער: עו"ד דניאל דרוביצקי

בשם המשיבה: עו"ד סיגל בלום

בשם שירות המבחן לנוער: עו"ס טלי סמואל

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לנוער בת"פ 17327-06-18 (השופט ע' קוטון), בגדרה הורשע המערער בביצוע 3 עבירות התפרצות לבניין שאינו מקום מגורים, לפי סעיף 407(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) בצירוף סעיף 29 לחוק, ועבירת סיוע לשוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) לחוק בצירוף סעיף 31 לחוק.

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. ארבעה צעירים, אחד מהם בגיר, שלושה קטינים, בהם המערער שלפנינו, חברו יחדיו לביצוע עבירות. אלו העובדות המתוארות באישום הראשון: ביום 30.5.2018 בסביבות השעה 23:00, נפגשו שלושה מן הארבעה, ביניהם עמוד 1

המערער, בגן משחקים בחיפה, וקשרו קשר לביצוע התפרצות לבית קפה בעיר. בשעה 2:30 בערך, הגיעו השלושה לבית הקפה. הבגיר הורה לשניים האחרים לחכות בחוץ, על מנת להתריע על התקרבותם של עובדי אורח. בשלב זה, הרים הבגיר אבן והשליך אותה על חלון הזכוכית של בית הקפה. החלון נסדק אך לא נשבר, ולפיכך בעט הבגיר בחלון, הפילו, נכנס פנימה, משך בחוזקה את הקופה של בית הקפה, לקח אותה עימו וברח יחד עם שני האחרים למקום מרוחק. שם פתחו השלושה את הקופה, הוציאו מתוכה סך של 400 ₪, וחילקו אותו ביניהם; הבגיר קיבל 200 ₪, המערער וחברו קיבלו 100 ₪ כל אחד.

3. האישום השני: יום לאחר מכן, שוב נפגשו השלושה באותו מקום, בסביבות אותה שעה, כשהפעם הצטרף שותף נוסף לפגישה. הארבעה קשרו קשר לביצוע התפרצות למסעדה מקומית. בשעה 2:30 בערך, הגיעו אל המסעדה, ובאותה מתכונת, הורה הבגיר לשלושת האחרים לעמוד מחוץ למסעדה, ולהתריע על התקרבות עובדי אורח. הבגיר ניסה לפתוח את חלון המסעדה אך לא הצליח. משכך, השליך אחד מן האחרים אבן לעברו, והוא זרק אותה על החלון. החלון נסדק אך לא נשבר, והבגיר - כמנהגו מיום אתמול - בעט בחלון, הפיל אותו, נכנס למסעדה וחישך כסף בקופות. משלא מצא את מבוקשו, יצא מן המסעדה, ובעצת אחד האחרים חזר פנימה כשהוא מצויד במכשיר הפלאפון של אחד האחרים ששימש פנס. בעזרת הפנס, מצא כארבעה בקבוקי יין, הניחם בארגז ומסר אותו לאחד מן האחרים דרך החלון. בשלב זה יצא מהמסעדה, והארבעה ברחו עם הארגז והחביאו אותו. עוד תואר באותו אישום, כי לאחר ההתפרצות למסעדה, החליטו הארבעה לחדור בשנית לבית הקפה שאליו התפרצו אתמול. בהתאם לחלוקת העבודה הנהוגה, עמדו השלושה מחוץ למבנה לצורך התרעה על סכנה קרבה, והבגיר זרק אבן על החלון שהואיל זאת הפעם להישבר, ונכנס פנימה. כשפתח את הקופה ולא מצא בה דבר, נטל פטיש שהיה מונח באחת המגירות, הכה בחלון זכוכית נוסף, סדק אותו, וברח מהמקום ביחד עם חבריו.

4. האישום השלישי: בהמשך אותו לילה, בסביבות השעה 3:30, הלכו הארבעה ברחובות חיפה כשהפטיש בידו של הבגיר. בשלב כלשהו, הבחינו באדם יליד שנת 1990 (להלן: המתלונן), אשר החנה את רכבו והחל ללכת לכיוון ביתו, כשתיק על גבו ומכשיר סלולרי בידו. שלושה מן הארבעה החליטו לשדוד את המתלונן; המערער היה מודע למזימה. הארבעה עקבו אחרי המתלונן, ובשלב מסוים החלו לרוץ לעברו. כשהגיעו אליו, תקפו אותו השלושה במטרה לשדוד ממנו את התיק ואת הפלאפון. לשם כך, דחפו אותו בכוח לעבר גדר מתכת והפילוהו. אז, תקפו אותו במכות, באגרופים ובבעיטות בכל חלקי גופו, והבגיר אף הכה אותו פעם ופעמיים בפניו באמצעות הפטיש. במהלך התקיפה, גנב הבגיר את מכשיר הפלאפון מידי המתלונן, תוך שהוא משמיע לעברו אימים. חברו גנב את התיק, שהכיל תעודת זהות, כרטיס אשראי, רישיון נהיגה, סכום של 40 ₪ וג'קט. בכל אותו זמן, חזק המערער את ידי חבריו, וסייע להם בנוכחותו לבצע את השוד. בגמר השוד, נמלטו הארבעה מהמקום, ולאחר מכן נפגשו בגן ציבורי לשם חלוקת השלל. המערער ואחד מחבריו קיבלו כל אחד סכום של 20 ₪; את מכשיר הפלאפון קיבל הבגיר; ואת כרטיס האשראי קיבלו הבגיר ואחד הקטינים יחדיו. כתוצאה מהתקיפה, נגרם למתלונן חתך בפניו, והוא נזקק לעבור פרוצדורה של הרדמה מקומית לצורך תפירת החתך.

5. בדיון בבית המשפט המחוזי ביום 13.1.2019, הודיעו הצדדים כי הגיעו להסדר טיעון, שבמסגרתו יתוקן האישום השלישי והמערער יודה בעובדות כתב האישום המתוקן. אשר לשאלת הרשעתו של המערער והעונש שיושט עליו ככל שיורשע בדיון, סוכם כי הצדדים יהיו רשאים לטעון באופן חופשי. בית המשפט המחוזי אישר את הסדר הטיעון, וקבע כי המערער ביצע את המיוחס לו בכתב האישום המתוקן. בהחלטתו, הורה בית המשפט על הגשת תסקיר מטעם שירות המבחן, שיתייחס לשאלת ההרשעה, וימליץ על ענישה מתאימה. הדיון בעניינו של המערער, נדחה מפעם לפעם לצורך בחינת האפיק הטיפולי על-ידי שירות המבחן, ולאחר שהוגשו ארבעה תסקירים לבית המשפט המחוזי, טענו הצדדים בנוגע להרשעה ולעונש. להשלמת התמונה יצוין, כי בעניינם של שני הקטינים האחרים, דחה בית המשפט את המלצת שירות

המבחן שלא להרשיעם, וגזר את דינם לעונשי מאסר מותנים, התחייבות כספית, צו מבחן, שירות לתועלת הציבור, וחייב אותם בתשלום פיצוי כספי למתלונן ולניזוקים.

תמצית פסק הדין של בית המשפט המחוזי

6. ביום 2.1.2020, הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער וגזר את דינו. תחילה, סקר בית המשפט בזה אחר זה את תסקירי שירות המבחן. המערער, יליד 17.4.2001, ידע במהלך התבגרותו קשיים לא מעטים, ביניהם קשיי למידה ותפקוד בבית הספר. הוא עבד במקומות עבודה שונים, והוכר כעובד מוצלח. הוריו עלו ארצה בצעירותם, הכירו בארץ, נישאו, וכיום אינם מנהלים משק בית משותף. בתסקיר הראשון שהוגש ביום 25.2.2019, ציין שירות המבחן כי במהלך מעצרו בפיקוח אלקטרוני, נקלט המערער במרכז יום לנוער בסיכון. שירות המבחן התרשם, כי המערער מתקשה ליצור קשרי אמון, וכי הוא מחזיק בעמדות נוקשות כלפי גורמי האכיפה והטיפול; לצד זאת, הוא מצליח לבטא את דעותיו האוטנטיות כשהוא חש בטוח. אשר לעבירות שביצע, התייחס המערער לחלקו באירועים באופן שטחי, והתקשה לזהות את הנזקים שהיה שותף בגרימתם. ניכר כי הוא שוקל היטב את דבריו, ונזהר במידע שמסר. בשלב מאוחר יותר, הגמיש את עמדותיו ביחס לנפגעי העבירות, והביע נכונות להתנצל בפניהם ולפצותם. שירות המבחן העריך, כי המערער נמצא בשלבים ראשוניים של נטילת אחריות, ושל זיהוי גורמי הסיכון העומדים בדרכו.

7. בתסקיר השני מיום 11.6.2019, ציין שירות המבחן כי המערער מחזיק בטעויות חשיבה רבות, ובעמדות נוקשות ביחס לעבריינות ולשמירה על החוק, וכי לעיתים הוא מתקשה לקחת אחריות על מצבו. אשר לעבירות שביצע, גילה המערער גמישות מחשבתית מסוימת ביחס לחומרתה של הפגיעה הפיזית במתלונן, אך לא כן בנוגע לנזק הכספי שנגרם לנפגעים. שירות המבחן מסר, כי המערער נפתח יותר, וכי הוא משתף בתפיסותיו באופן אותנטי. הוא מכיר באחריותו למעשים שעשה, אך סבור כי מעורבותו פחותה משל האחרים. עוד צוין, כי המערער לקח חלק בתוכנית הכנה לצבא, והביע רצון להתגייס לשירות צבאי ביחידה קרבית.

8. בתסקיר השלישי שהוגש ביום 29.8.2019, התרשם שירות המבחן כי לאורך הזמן, הצליח המערער להבין את הנסיבות והמניעים שגרמו לו לבצע את העבירות, והחל לזהות טעויות חשיבה שבהן לקה. נמסר, כי המערער מגלה פתיחות ומביע את עמדותיו בכנות. שירות המבחן מצא שיפור ביכולתו לבחון את מצבי הסיכון בחייו, ועל-ידי כך להימנע מכניסה אליהם. אשר לגורמי הסיכון, צוין כי המערער מביע את מחשבותיו ורגשותיו באופן אותנטי; כי הוא מצליח לעבור תהליך של התבוננות בחלקים המעכבים שבאישיותו; כי הוא לוקח אחריות גדולה יותר על חלקו בביצוע העבירות, ומכיר במניעים שהובילו אותו לביצוען; כי הוא מכיר בנזק שגרם; כי הוא מביע חרטה כנה ומגלה אמפתיה כלפי נפגעי העבירות; וכי הוא עומד בדרישות התוכנית הטיפולית, ומשתלב בעבודה באופן יציב. אשר לגורמי הסיכון, צוין כי המערער מגיע מרקע אישי ומשפחתי מורכב, בכלל זה - חוסר יציבות במשפחה, במצב הכלכלי, במגורים ובמסגרות החינוכיות, וכי הוא מחזיק בתפיסות חשיבה מוטעות. על רקע האמור, העריך שירות המבחן כי ניתן לראות אופק שיקומי משמעותי, ולפיכך בא שירות המבחן בהמלצה, שלא להרשיע את המערער. הומלץ להעמידו תחת צו מבחן, להטיל עליו עונש של שירות לתועלת הציבור, ולחייב אותו בתשלום פיצוי לנפגעי העבירות.

9. בתסקיר האחרון מיום 20.11.2019, ציין שירות המבחן כי מעסיקו של המערער מרוצה מתפקודו, שכן הוא מגלה מחויבות לעבודה, ומבצע את מטלותיו על הצד הטוב ביותר. שירות המבחן חזר והדגיש, כי המערער מגלה יציבות תפקודית ומחויבות להליך הטיפולי, וכי גורמי הסיכון שתוארו בתסקיר הקודם - בעינם עומדים. נוכח האמור, חזר שירות המבחן על ההמלצה להימנע מהרשעה.

10. לאחר מכן, סקר בית המשפט המחוזי את הצהרת המתלונן. עקב המכות שהפליאו בו שלושת חבריו של

המערער, דימם המתלונן, נחבל חבלות כואבות ולא הצליח לראות באחת מעיניו. בהמשך, פונה לבית חולים, שם תפרו את גבת עינו. במשך עשרת הימים שלאחר האירוע, לא היה מסוגל המתלונן לעבוד. עוד הצהיר המתלונן, כי הוא סובל מפגיעה נפשית, מחרדה, מכאבי ראש, ומירידה בראייה באחת מעיניו. המתלונן העריך את נזקיו הבריאותיים והנפשיים בסך של כ-35,000 ₪, ואת נזקו הממוני בסך של כ-5,600 ₪. אביו של המערער, קיבל גם הוא את רשות הדיבור, ביקש את סליחת המתלונן, לקח אחריות על חלקו בהשגחה על בנו, וביקש מבית המשפט להעניק למערער הזדמנות נוספת. לאחר סקירת טיעוני הצדדים, הציג בית המשפט את הדברים שאמר המערער בדיון. המערער התנצל על מעשיו, והביע אמפתיה כלפי נפגעי העבירות. עוד סיפר, כי הוא רוצה להתגייס לשירות קרבי, הן על מנת לתרום למדינה, הן על מנת להיתרם בעצמו מהמסגרת הצבאית. אשר לקשריו עם יתר הנאשמים, טען המערער כי אלו נותקו לחלוטין, חרף פניות שקיבל מהם.

11. על רקע האמור, פנה בית המשפט המחוזי להכריע בשאלת הרשעתו של המערער. תחילה, עמד בית המשפט על חומרת העבירות בנסיבותיהן. צוין, כי ההתפרצויות היו יזומות, מתוכננות ומוכוונות מטרה. עוד צוין, כי תקיפת המתלונן היתה קשה וברוטאלית, ועל אף שהמערער לא לקח בה חלק פעיל, הוא סייע לחבריו ואף חלק עמהם בשלל. במעשיו, גילה אדישות כלפי ערכים חברתיים מוגנים, ביניהם - שמירת שלמות הגוף, הביטחון האישי והקניין של הפרט, ושמירת הסדר הציבורי בכללותו. נוכח חומרת העבירות ותוצאותיהן, קבע בית המשפט המחוזי כי יש לשלוח מסר ברור ומרתיע לעבריינים פוטנציאליים, לפיו מעשים כאלו יענו בענישה קשה. זאת ועוד, האינטרס הציבורי, עקרון הגמול וחשיבות ההגנה על הקרבת, מצדיקים כולם תגובה עונשית הולמת. יחד עם זאת, עמד בית המשפט על נתונים רבים העומדים לזכותו של המערער: הודאה בעובדות כתב האישום המתוקן, וכתוצאה מכך חיסכון בזמן שיפוטי ובצורך להעיד את המתלונן; הבעת חרטה ולקיחת אחריות על המעשים, גם אם בתחילה היתה זו אחריות חלקית בלבד; הליכי מעצר הכוללים מעצר בפועל, מעצר בפיקוח אלקטרוני ושחרור בתנאים מגבילים, שעברו כולם ללא הפרות; נסיבות חיים קשות, ובייחוד משבר משפחתי שעבר המערער בתקופת ביצוע העבירות; העדר הרשעות קודמות; השתלבות בשוק העבודה; ובעיקר, השתלבות בהליך שיקומי, אשר ידע אמנם עליות ומורדות, אך לאחרונה הוא יציב במידה משביעת רצון. לבסוף הוזכר, כי המערער היה קטין בעת ביצוע המעשים, וכי חלקו של הבגיר היה משמעותי ודומיננטי הרבה יותר. אחר הדברים האלה, עמד בית המשפט המחוזי על השיקולים שהותו בפסיקה ביחס להרשעת קטינים ולענישתם. בנוגע לעניינו צוין, כי לא הונחה תשתית ראייתית מספקת לצורך קביעה כי הפגיעה שתיגרם להליך שיקומו של המערער, אם יורשע, הריהי בלתי מידתית ביחס לפגיעה שתיגרם לאינטרס הציבורי אם לא יורשע. אשר לרצונו להתגייס לשירות צבאי, קבע בית המשפט כי הרשעתו לא תמנע בהכרח את הגיוס, וכי יש לקוות שהגורמים הרלבנטיים יקבלו החלטה מושכלת, בהתחשב במכלול הנסיבות. לסיכום קבע בית המשפט המחוזי, כי בשים לב למספר העבירות שביצע המערער, ובהתחשב במטרות הענישה השונות, האיוון בין הפגיעה שתיגרם אם יורשע, לבין הפגיעה באינטרס הציבורי שתיגרם אם לא יורשע, שוקל לצד הרשעתו בעבירות המיוחדות לו בכתב האישום.

12. מכאן, פנה בית המשפט המחוזי לגזור את דינו של המערער. תחילה, עמד בית המשפט על השיקולים המנחים בענישת קטינים. לאחר מכן, צוינו הנתונים הפרטניים שעומדים לזכותו, כפי שאלו נמנו לעיל; בתוך כך הודגש שוב, חלקו המשוני בעבירת השוד האלים. על רקע האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי יש להטיל על המערער ענישה מוחשית לצד ענישה שיקומית, ולפיכך השית עליו את העונשים הבאים: 6 חודשי מאסר על-תנאי, שיופעל אם יעבור עבירת רכוש או אלימות מסוג פשע, ו-3 חודשי מאסר על-תנאי, שיופעל אם תהא זו עבירה מסוג עוון; צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 150 שעות; התחייבות עצמית בסך של 2,000 ₪, שיחולטו עם יעבור עבירת רכוש או אלימות; וכן צו מבחן למשך שנה. כמו כן, חויב המערער לשלם למתלונן פיצוי כספי בסך של 2,000 ₪, ולכל אחד משני בעלי העסקים שנפגעו, פיצוי בסך של 250 ₪.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

13. המערער מערער על החלטת בית המשפט המחוזי להרשיעו. לטעמו, בית המשפט לא נתן משקל הולם לפגיעה הצפויה לו כתוצאה מהרשעתו בדין. בפרט לא נשקלה כדבעי, הפגיעה בסיכוייו להתגייס לתפקיד לחימה בצה"ל. ב"כ המערער טוען, כי הכתם הנלווה להרשעה יפגע בתפיסת סביבתו כלפיו, ובתפיסותיו-שלו כלפי עצמו. לפיכך, ההרשעה צפויה להשפיע באופן משמעותי, על הדרך השיקומית הארוכה והכנה שהמערער מצוי בעיצומה. עוד נטען, כי בית המשפט המחוזי יחס חומרה יתירה לעבירות מושא פסק הדין, והתעלם מנסיבות שהיה בהן כדי להקל בחומרה הגלומה בעבירות. בייחוד נטען בהקשר זה, כי לא ניתן משקל מספק להבחנה הממשית, בין חלקו של המערער בעבירת השוד לבין חלקם של האחרים. לסיכום טוען ב"כ המערער, כי שגה בית המשפט המחוזי שעה שבחר לבכר את שיקולי ההרתעה על פני שיקולי השיקום.

14. עובר לדיון בערעור, הוגש לעיונו תסקיר משלים מטעם שירות המבחן. בתסקיר צוין, כי מעסיקיו של המערער ממשיכים לדווח על מחויבותו ומסירותו לעבודה. אשר לעבירות שביצע, דיווח שירות המבחן כי המערער ממשיך להביע חרטה כנה על מעשיו, ולקחת אחריות על חלקו, במידה שהולכת וגדלה. הוא הביע הבנה ביחס לעונש שהושת עליו, שילם את מלוא הפיצוי שחוייב לשלמו, והשלים את רוב עונש השל"צ שהוטל עליו. יחד עם זאת, התקשה המערער להשלים עם רכיב ההרשעה, נוכח החשש מפני השלכות עתידיות. לדבריו, דווקא ביטול ההרשעה יסייע בידו להתמיד בהליך השיקום, על מנת לשמור על שמו הטוב. בתקופה האחרונה, כך ציין שירות המבחן, חלה ירידה בשיתוף הפעולה מצדו של המערער, הוא הפסיק את עבודתו בחנות וכעת שוהה רוב שעות היום בבית. עם זאת, שירות המבחן התרשם כי המערער מחויב להליך הטיפול, וכי הירידה במוטיבציה שלו, קשורה עם משבר הקורונה, שביתת העובדים הסוציאליים ודחיית גיוסו לצה"ל. שירות המבחן הדגיש, כי המערער "מנסה בכל כוחו לצעוד במסלול חיים נורמטיבי, מסגל לעצמו את אט דפוסי חשיבה והתנהגות מקדמים, במקום הדפוסים המעכבים שנקט בהם בעברו". גורמי הסיכון והסיכוי שמלווים את המערער, צוינו גם הם בתסקיר. מחד גיסא, גדל המערער על רקע אישי ומשפחתי מורכב, הוא מגלה לעיתים עמדות נוקשות, ומתקשה לגלות אמפתיה מלאה כלפי נפגע העבירה. מאידך גיסא, המערער בעל רצון עז להמשיך בדרך השיקומית, והוא מגלה מחויבות לכך. הוא מגדיל בעקביות את מידת אחריותו על מעשיו, ומצטער על הפגיעה שגרם לנפגע העבירה. על רקע האמור, חזר שירות המבחן על המלצתו לשקול בחיוב את ביטול ההרשעה. הוטעם לעניין זה, כי המערער פיתח לעצמו גבולות פנימיים, ולפיכך הצורך בהצבת גבול חיצוני - ירד. זאת ועוד, נראה כי אם יחליט בית המשפט על ביטול הרשעתו, יראה בכך המערער תמריץ משמעותי להמשיך בדרך השיקומית, בראותו כי יש שכר לעמלו.

15. בדיון לפנינו, חזר ב"כ המערער על טיעונו שבכתב, וביקש להדגיש, כי חלקו של המערער בכל המעשים היה זעיר משל הבגיר, ובעבירת השוד - חלקו היה קטן מכל שלושת האחרים. הוטעם, כי תסקיר שירות המבחן האחרון מצביע על כבדת הדרך הארוכה שצעד בה המערער, ועל רקע זה, האינטרס הציבורי נוטה לביטול הרשעתו. נציגת שירות המבחן, חזרה גם היא והזכירה בדיון את ההתקדמות המשמעותית שנצפתה, הן באשר למסלול חייו של המערער, הן באשר לתפיסותיו כלפי העבירות שביצע. לפיכך סבור שירות המבחן, כי המערער עיצב לעצמו גבולות פנימיים, המייתרים את הצורך בהצבת גבול חיצוני בדמות הרשעה. לעומתם, ב"כ המשיבה טענה בדיון כי היא ערה להליך השיקומי שעבר המערער, אך יחד עם זאת אין להתעלם גם מן המורדות שידע ההליך, ובין היתר, בתקופה האחרונה. ב"כ המשיבה סבורה לפיכך, כי ההרשעה מידתית, כי השלכותיה יועילו להמשך ההליך השיקומי, וכי חומרת העבירה מחייבת את הותרת ההרשעה על כנה. אשר לשירות הצבאי, הטעמה ב"כ המשיבה כי ככל שזה יעבור ללא בעיות משמעת, הרי שצה"ל יסייע בידו של המערער, לפנות בבקשת חנינה לנשיא המדינה.

דין והכרעה

16. לאחר שעיינתי בפסק הדין של בית המשפט המחוזי, ונתתי דעתי על טענות ב"כ הצדדים, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. אמת נכון הדבר, שונה מערך השיקולים שאותו מפעיל בית המשפט ביחס להרשעת קטינים, מזה שמופעל בנוגע לבגירים. שורשי הבחנה זו, מצויים בהוראות החוק. ברירת המחדל הקבועה בסעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, היא הרשעתו של מי שנמצא אשם בביצוע עבירה. הוראת סעיף 71א(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, המתירה לבית המשפט שלא להרשיע את מי שנמצא אשם בדינו, הריהי חריג המופעל רק ב"נסיבות מיוחדות, חריגות ויוצאות-דופן ביותר" (ע"פ 2669/00 מדינת ישראל נ' פלוני, נד(3) 685, 691 (2000)). לא כן באשר להרשעת קטינים. סעיף 21 יחד עם סעיף 24 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) מורנו, כי בהליך הפלילי שלפי חוק זה, ההחלטה על הרשעת נאשם היא עצמאית, נפרדת מן ההכרעה בדבר ביצוע המעשים שיוחסו לו (ע"פ 240/16 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 2 (11.01.2017)). בגדרו של שלב זה, שב בית המשפט ומפעיל את שיקול דעתו, כאשר הכרזה על הרשעה, היא אחת מבין שלוש חלופות הקבועות בסעיף 24 לחוק הנוער. הבחנה זו שבין קטין לבגיר, אינה מתבססת רק על סדרי הדין השונים שקבע המחוקק, אלא גם על ההוראות המהותיות שנקבעו בחוק הנוער, ובייחוד בסעיף 1א שבו. על רקע האמור נקבע לא אחת, כי הרשעת קטין בעבירה אינה פועל יוצא הכרחי של הקביעה כי הוכחה אשמתו (ראו למשל ע"פ 8690/15 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 9 (06.06.2016)).

17. יחד עם זאת יש לזכור, כי זוהי רק נקודת המוצא, אך היא אינה נקודת הסיום. פעם אחר פעם חזר בית משפט זה וקבע, כי על אף ההפרדה בין השלב שבו קובע בית המשפט כי הקטין ביצע את המעשים המיוחסים לו, לבין שלב ההחלטה אם נכון להרשיעו בגינם, "אין לומר שנקודת המוצא צריכה להיות טיפול ללא הרשעה" (ע"פ 9262/03 פלוני נ' מדינת ישראל, נח(4) 869, 877 (2004); ע"פ 2083/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (16.06.2020)), שכן כידוע "קטינות אינה יוצרת חסינות" (ע"פ 5889/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (08.01.2017)); (ע"פ 2906/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-12 (14.07.2019)). על בית המשפט לאזן בין נסיבותיו האינדיבידואליות של הקטין, שיקולי שיקומו והנזק שיגרם לו כתוצאה מההרשעה, לבין האינטרס הציבורי המובהק שבסיום הליך פלילי - שבו הוכחה אשמת הנאשם - בהרשעה. למותר לציין, כי שיקולי הענישה השונים, שבראשם - עקרון ההלימה, תומכים בדרך כלל בהתמת רישומו הפלילי של אדם אשר הוכחה אשמתו.

18. בעניינו של המערער, ההכרעה לא היתה קלה. התרשמנו לטובה מן ההליך השיקומי שעבר. חמשת תסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינו - ארבעה לבית המשפט המחוזי, ואחד לערכאת הערעור - מספרים את סיפורו של הליך שיקום משמעותי, עמוק, ויציב במידה ראויה לציון. יחד עם זאת, ישנן גם נקודות תורפה שמצא שירות המבחן, בוודאי גם המערער מודע להן ושוקד על תיקונן. אחר הדברים האלה, לא נוכל, בנסיבות, לקבל את הערעור. כתב האישום המתוקן מונה סדרה של ארבע עבירות, שאינן מאלו שאדם דש בעקביו. רחוק מכך. מעשיהם של המערער וחבריו, הותירו שלושה נפגעים שונים. פגיעתו של המתלונן שנפגע מעבירת השוד, ראויה לציון באופן מיוחד. זה האחרון, עבר חוויה טראומטית ומסעירה, שלא במהרה תישכח מזכרונו; וזאת - על לא כל עוול בכפו. התצהיר שהגיש - כפי שנסקר בפסק הדין מושה הערעור - מעיד על עומק הפגיעה שעבר, ואין צורך לחזור שוב על הדברים. לא נעלם מעינינו, כי חלקו של המערער בעבירות כולן, ובייחוד בעבירת השוד, היה פחות במידת-מה. אך עם כל זאת, המערער היה שותף לעבירות ההתפרצות, וסייע בידי עוברי עבירת השוד. סבורני, כי צדק בית המשפט המחוזי בקובעו, כי בנסיבות המקרה דנן מערכת המשפט לא תוכל להבליג נוכח האירועים המתוארים, בלא הרשעה.

19. אמת, הכתם הנלווה להרשעה - כואב, הוא גם עלול להוות גורם מעכב; כך הוא טבעו, אלו הם חלק ממטרותיו.

אולם, כפי שציין בית המשפט המחוזי, לא מתקיים יחס בלתי סביר בין הפגיעה הצפויה למערער כתוצאה מן ההרשעה, לבין האינטרס הציבורי הגלום בהרשעה זו. מטעמו של המערער, לא הוצגה תשתית קונקרטית המעידה על פגיעה חמורה מזו שסופג כל אדם הנושא אות קין ברישומי הפלילי (לעניין זה ראו ע"פ 5931/13 פלוני נ' מדינת ישראל, חוות הדעת של השופט זילברטל ושל השופט שהם (10.02.2014)); וכן ברע"פ 6899/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (27.09.2016). אשר לגיוסו הקרב ובא, אין לי אלא להצטרף לדבריו של בית המשפט המחוזי, כי חזקה על בעלי הסמכות שישקלו בשום שכל את עניינו הייחודי של המערער, ויחליטו כחכמתם. ההרשעה, כשלעצמה, אינה סותמת את הגולל בהיבט זה, וכבר נקבע בעבר כי "הדבר נתון לשיקול דעתו של צה"ל, השוקל שיקולים רבים ובוחן כל מקרה לגופו, וממילא אין בחשש לפגיעה באפשרותו של קטין להתגייס לצה"ל, כדי להצדיק כשלעצמו הימנעות מהרשעה" (ע"פ 207/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 18 ובהפניות שם (15.10.2017)). זאת ועוד, כדברי ב"כ המשיבה, צה"ל בעצמו מסייע לבוגריו - אלו ששירותם עלה יפה - בהליכים למחיקת הרישום הפלילי.

20. נוכח האמור, אציע לחבכי לדחות את הערעור. אציין עם זאת, כי במעלה הדרך ידעה רוחו של המערער משברים וקשיים, וגם יכלה להם. אביע תקווה, כי לא תישבר רוחו גם בפעם הזאת. ישלים המערער את הליך השיקום כדבעי, יתגייס לשירות צבאי משמעותי, ולאחר מכן, יצא לדרך חדשה. הרישום הפלילי ימחק גם הוא בבוא העת, בהתאם לכל דין.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, כ"ב באב התש"ף (12.8.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

001.docx_20012330 שצ+עכב